

УДК 37.011.3

DOI: 10.12958/2227-2844-2020-2(333)-1-184-195

Трухан Ганна Валеріївна,

аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

Харківського національного педагогічного університету

імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна.

tanna020874@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7075-5183>

АНАЛІЗ СТАНУ РОЗРОБЛЕНOSTІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО НАДАННЯ ФАСИЛІТАТИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ СІМЕЙ В УКРАЇНІ

Процеси гуманізації сучасного суспільства та освітнього простору зумовили модернізацію середньої освіти в Україні, основні напрями якої визначено в Концепції Нової української школи.

Одним з ключових принципів розбудови Нової школи є педагогіка партнерства, що розглядається в тріаді трьох учасників освітнього процесу: учень, учитель та батьки. Підґрунтям зазначеної педагогіки є саме ідея про необхідність забезпечення співробітництва між цими учасниками в процесі спілкування, взаємодії та співпраці, причому педагог виступає в ньому фасилітатором, який створює сприятливі умови для розвитку учня та залученню батьків до такої співпраці. Важливо зауважити, що якщо в традиційній парадигми шкільної освіти вчитель сприймається насамперед як організатор та керівник педагогічного процесу, а учні та батьки – як значною мірою пасивні виконавці його розпоряджень, то в межах теорії педагогіки партнерства кожний із учасників набуває статус рівноцінних суб'єктів освітнього процесу.

Відтак професія учителя в сучасних умовах передбачає підвищення вимог до особистості педагога та його професійної діяльності. Нові виклики часу зумовили зміни в нормативних документах в галузі освіти та системі суспільних цінностей, що, у свою чергу, вимагає від вчених і практикуючих педагогів відповідних реакцій у напрямку підготовки студентів як майбутніх педагогів і, зокрема, забезпечення їхньої готовності до реалізації педагогіки партнерства на практиці.

У світлі цього особливої актуальності набуває проблема підготовки майбутніх вчителів до надання фасилітативної педагогічної підтримки сімей в Україні. Зазначена проблема є достатньо новою для вітчизняної наукової думки, а тому в межах проведення сучасних досліджень не набувала належного рівня розробленості. Це обумовлює доцільність її методологічного обґрунтування та вимагає пошуку шляхів розв'язання на рівні педагогічної практики.

Аналіз наукової літератури засвідчує, що проблеми педагогічної діяльності були висвітлені в численних трудах українських та зарубіжних вчених (І. Зимня, В. Золотухіна, В. Шаталов тощо) радянських (Ш. Амонашвілі, Ю. Бабанський, Н Кузьміна, В. Сластьонін та ін., Б. Блум, Д. Дьюї, К. Роджерс тощо).

Сучасна педагогічна думка з окресленої проблеми представлена великою кількістю досліджень, присвячених розкриттю загальних питань підготовки майбутніх учителів у вищій школі та різноманітних аспектів професійної діяльності вчителів загалом (Т. Авксентьева, Б. Гершунський, О. Грушко, А. Лісниченко, В. Кремень, О. Комар, Л. Коваль, Г. Черненко, М. Юзик та ін.). Висвітленню перспектив подальшого розвитку вищої освіти в умовах сучасних змін суспільства, забезпеченню гуманізації освітнього простору та реалізації сучасних вимог ринку праці присвячені наукові розвідки інших науковців (В. Андрущенко, В. Ковальчука, Л. Семенець та ін.). Названі дослідники також здійснили огляд теоретичних і педагогічних аспектів підготовки майбутніх вчителів за умови глобалізації, розкрили сутність поняття «новий учитель», визначили критерії професійної готовності майбутніх учителів.

Проблема підготовки майбутніх учителів до здійснення фасилітативної взаємодії з учнями одержала широке висвітлення в наукових працях таких вітчизняних дослідників, як Г. Волошко, С. Гаркавець, О. Галіцан, С. Коломійченко, О. Фісун та ін. Предметом дослідження багатьох вітчизняних (А. Гельбак, Т. Гура, Н. Нестеренко, О. Фокша та ін.) і зарубіжних учених (А. Абдурашидов, Р. Овчарова, А. Москвіна, Д. Кузнецов, О. Шахматова та ін.) став також феномен педагогічної фасилітації. Важливі акценти в роботі з батьками учнів в контексті розбудови Нової української школи, компоненти готовності вчителя до такої роботи визначено в працях таких науковців, як Т. Коваль, Ж. Стельмашук, Л. Хоміч.

Сьогодні творчого переосмислення вимагають також ідеї про необхідність гуманізації освітнього процесу, забезпечення супроводу дитини в набутті життєво важливих знань і вмінь, формування в неї прагнення набувати знання протягом усього життя, сформульовані ще в доробках відомих українських педагогів-новаторів (Х. Алчевська, М. Драгоманов, Г. Сковорода, В. Сухомлинський).

На основі аналізу результатів наукових розвідок вчених, в яких започатковано вивчення феномену педагогічного партнерства, зроблено висновок про те, що у вітчизняній науці, незважаючи на велику кількість наукових доробок, проблема підготовки майбутніх учителів саме до надання фасилітативної педагогічної підтримки сімей недостатньо досліджена на теоретичному та практичному рівні. Зокрема, у педагогічній літературі відсутність чітке однозначне тлумачення феномену «фасилітативна педагогічна підтримка», що зумовлює доцільність продовження наукового пошуку в окресленому напрямі.

Мета статті – визначити та проаналізувати стан теоретичної розробленості проблеми підготовки майбутніх учителів до надання фасилітативної педагогічної підтримки сімей.

Для вирішення поставленої мети та формування основних положень роботи було застосовано такі загально-наукові методи: синтез, теоретичний аналіз науково-педагогічної літератури, дефініційний аналіз, узагальнення й систематизація інформації.

Як встановлено в дослідженні, сучасні процеси гуманізації освіти породжують соціальне замовлення на вчителя нової формації, конкурентного в сучасному суспільстві – гуманістично орієнтованого педагога, педагога-фасилітатора. Отже, сучасна модернізація освіти вимагає від педагога прийняти позицію фасилітатора по відношенню до учня та батьків.

Для досягнення мети наукового пошуку доцільно уточнити ключові поняття дослідження.

У витоків гуманістичних підходів до навчання, які передбачають сприйняття учасників освітнього процесу як суб'єктів, необхідність урахування в педагогічній взаємодії індивідуальних особливостей кожного з них, стояли відомі психологи гуманістичного спрямування Е. Берн, А. Мослоу, К. Роджерс, В. Сатир тощо. Саме один із фундаторів і лідерів розвитку гуманістичного напрямку в психології та педагогіці К. Роджерс ввів у науковий обіг поняття «фасилітація» (Роджерс, 1994). Зокрема, «фасилітація» в перекладі з англійської мови означає «сприяти, полегшувати, просувати, направляти, допомагати».

Як встановлено, К. Роджерс називав «фасилітатором» такого педагога, який підтримує та допомагає дитині на шляху її розвитку та зростання (Роджерс, 1994). Отже, педагог-фасилітатор, ураховуючи інтереси та здібності кожного учня, створює оптимальні умови для його особистісного зростання. На відміну від традиційної освітньої моделі, де взаємовідношення та контакт між учнем та вчителем мають схематичний та формальний характер, у межах системи гуманістичної освіти учень і вчитель завжди відкриті один до одного, а процеси взаємодії відбуваються за принципами глибинного спілкування між людьми (взаєморозуміння, прийняття, взаємодовіри, взаємоповаги) (Фісун, 2010).

Сучасні науковці вважають, що, педагог-фасилітатор повинен мати три установки, надважливі для розвитку особистості учня та створення умов, які сприяють створенню позитивного приймаючого клімату у колективі:

1. Атрактивність – спонукання учнів привертати значну увагу розвитку власних здібностей, формувати в них позитивне ставлення до себе, адже «воно завжди пов'язане з позитивними почуттями до інших, емпатією, щирістю, відкритістю, конгруентністю».

2. Толерантність – уміння бути терпимим, без упередження ставитися до індивідуальних особливостей (думок, поглядів, звичок) інших людей.

3. Асертивність – позитивне сприйняття, пов'язане з упевненістю у власних здібностях і можливостях, віра у власний потенціал (Овчарова, 2016, с. 12).

На думку О. Фісун, характерними ознаками вчителя-фасилітатора є насамперед такі:

- сформованість у нього відповідних гуманістичних особистісних якостей: правдивості, щирості, довіри, емпатії, тактовності, коректності, тактовності, товариськості, здатності до рефлексії;
- упевненість у потенціалі своїх учнів, у тому, що кожна дитина прагне до самопізнання й самореалізації.

Важливими професійними якостями педагога-фасилітатора є також здатність до співпраці, прояву позитивного ставлення до діяльності й самореалізації людини, спроможність здійснювати внутрішній контроль, самодіагностику та рефлексію (Фісун, 2010). Саме сформованість у вчителя-фасилітатора зазначених якостей дає йому змогу успішно виконуватися своє основне професійне завдання, що полягає в наданні допомоги учневі зрозуміти та виробити свою власну позицію в житті шляхом організації комфортного простору взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Як підкреслює Є. Скибицький, забезпечення в освітньому процесі педагогічної фасилітації дозволяє створювати комфортно-вимогливу атмосферу в аудиторії, мотивувати суб'єктів навчання до активної участі в цьому процесі, стимулювати і підтримувати потребу кожного з них в самоосвіті, а це, у свою чергу, активізує особистісний розвиток кожного учасника освітнього процесу (Скибицький, 2017).

В нашому попередньому етапі дослідження, результати якого відображені в авторській статті, ми відзначили важливість забезпечення педагогічної фасилітації як засобу стимулювання особистісного розвитку учнів, та прийшли висновку, що в сучасній науковій думці немає єдино прийнятого визначення суті зазначеного феномену. Зокрема, у науково-педагогічному полі педагогічну фасилітацію розглядають як: суб'єкт-суб'єктну педагогічну взаємодію (К. Роджерс, Л. Куликова, В. Смирнов), двобічний процес взаємовпливу (О. Шахматова), вид педагогічної діяльності (С. Хілько) технологію (Е. Скибицький, Ю. Скибицька), уміння (А. Лісенна, Т. Філь), прогресивний метод (Т. Гура), умову продуктивності навчання (Г. Волошко), здатність педагога (О. Фісун), функцію (Ф. Мухаметзянова, Р. Хайрутдинова).

Крім цього ми запропонували розглядати педагогічну фасилітацію як специфічний вид педагогічної діяльності, яка проявляється у стимулюванні, ініціюванні й заохоченні саморозвитку і самовиховання суб'єктів освітнього процесу, самостійного здійснення ними навчальної діяльності при отриманні чітко дозованої допомоги з боку педагога (Трухан, 2019).

Педагогічна фасилітація відрізняється від звичайного управління тим, що її методи не директивні та не виходять за рамки самоорганізації

навчальної діяльності. А учитель-фасилітатор ділить з учнями і з батьками відповідальність за освітній процес, навчальне планування, спосіб управління і дії, політику творіння (Овчарова, 2016).

Під час проведення дослідження з'ясовано, що багато вчителів намагаються уникати тісних контактів з батьками учнів, бо не мають навичок справлятися з конфліктними ситуаціями, що виникають під час «неадекватного» сприйняття батьками інформації стосовно їхньої дитини. Саме тому підготовка вчителів до педагогічної взаємодії з батьками потребує суттєвого вдосконалення.

Аналогічної точки зору дотримується Г. Лактіонова, яка вважає, що успіх проведення роботи з батьками переважною мірою залежить від самої особистості педагога, його професійних та людських якостей, уміння спілкуватися з батьками, колегами, дітьми. Ураховуючи постійний зв'язок професійної діяльності учителя із сімейним вихованням та взаємодією з батьками учнів, дослідниця пропонує на передній план у професійній підготовці вчителя ставити питання оволодіння ними знаннями з психології, уміннями й навичками гуманізації шкільного середовища, гармонізації його взаємодії із соціумом тощо (Лактіонова, 2016).

Схожі ідеї висловлює також Н. Анненкова, яка пропонує забезпечити цілеспрямовану підготовку студентів до роботи із сім'єю (учнями та батьками), адже в такому випадку вона зможе забезпечити більш дієву підтримку індивідуального розвитку особистості (Анненкова, 2009).

Як встановлено, поняття «підтримка» введено в педагогіку О. Газманом та отримало широкий розвиток у роботах С. Коляденко, Н. Крилової та інших дослідників. Зокрема, С. Коляденко розглядає її як професійну діяльність педагога, що спрямована на забезпечення допомоги дітям у вирішенні їх проблем. У широкому соціокультурному контексті ідея підтримки розуміється як природний акт сприяння комусь в самовизначенні і самореалізації, здійсненні особистісних цілей, пов'язаних з освітою і саморозвитком. Незабаром у науковій літературі було виокремлено різні види підтримки, зокрема «соціальна підтримка», «педагогічна підтримка», «психолого-педагогічна підтримка», «соціально педагогічна підтримка», «медико-психолого-педагогічна підтримка», «соціально-психологічна підтримка» тощо (Коляденко, 2014).

Зазначимо, що в контексті порушеної проблеми дослідження першочергова увага приділялася аналізу наукових праць, присвячених розкриттю різних видів підтримки, суть яких наближена до поняття «фасилітативна педагогічна підтримка», а саме таких: «педагогічна підтримка», «соціально-педагогічна підтримка», «психолого-педагогічна підтримка».

За ствердженням Н. Анненкова, важливим показником гуманізації сучасної системи освіти є розширення сфери застосування педагогічної

підтримки до різних категорій осіб (Анненкова, 2009). Сама ідея педагогічної підтримки й засоби її реалізації базуються на принципах К. Роджерса, за якими педагог має направляти свою професійну діяльність саме на забезпечення сприятливих умов для особистісного зростання своїх вихованців, вихідною умовою якого прийняття себе (Сергєєва, 2015).

Деякі дослідники (Н. Крилова, О. Газман та ін.) розглядають педагогічну підтримку як професійну діяльність педагогів та громадських установ. У такому випадку зазначене поняття використовується в сенсі надання адресної допомоги батькам та дитині в процесі їхньої життєдіяльності. Н. Анненкова також наголошує, що надання дієвої педагогічної підтримки сім'ї можливо тільки за умови тісної взаємодії різних суб'єктів соціуму (педагоги, психологи, соціальні працівники, юристи, медики та інші фахівці по роботі з дітьми) і батьків. Указаний аспект характеризує педагогічну підтримку сім'ї як одну з форм соціальної взаємодії суб'єктів освітнього простору. Заклад освіти при цьому розглядається як базова ланка системи педагогічної підтримки сім'ї. Можна також сказати, що педагогічна підтримка сім'ї є компонентом виховної діяльності закладу освіти, де професійно підготовлені люди виявляють, визначають і вирішують проблеми сім'ї (Анненкова, 2009).

Однак у реальній практиці вчителями часто спрощується розуміння змісту поняття «педагогічна підтримка сім'ї» в силу того, що вони розглядають її в основному крізь призму «освітнянської моделі». Як уточнює Н. Анненкова, при цьому «основний акцент робиться на формування свідомості батьків і залишається поза увагою цілісність їх особистості, можливості окремої родини у вихованні конкретної дитини» (Анненкова, 2009, с. 67).

В процесі проведення дослідження з'ясовано, що соціально-педагогічна підтримка розглядається вченими як особливий вид соціально педагогічної діяльності та трактується як система заходів, спрямованих на:

- вирішення проблем членів сім'ї шляхом надання їм допомоги чи необхідних видів соціальних послуг;
- створення умов, що дозволяють забезпечити соціальну захищеність людей (Коляденко, 2014).

Як стверджує Н. Сергєєва, соціально-педагогічна підтримка – це допомога сприйняття, при якій діяльність педагога спрямована на стимулюванні саморозвитку й самовиховання учня та оформлюється в систему певних дій, об'єднаних необхідністю оптимізувати взаємодію кількох суб'єктів соціалізації з метою створення сприятливого середовища для особистості (Сергєєва, 2015). Отже, зазначена підтримка має відношення не тільки до освітньої царини, вона реалізується в усіх сферах життя сучасної людини.

Уточнимо, що соціально-педагогічна підтримка відрізняється від педагогічної значно вужчим діапазоном функціонування та

відмінностями у функціональному призначенні. Це підтверджу аналіз уявлень науковців.

Так, Н. Сергєєва у своїх наробітках пише, що педагогічна підтримка – це дії вчителя в закладі освіти «з надання учням різноманітної допомоги педагогічного характеру», у той час як соціально-педагогічна підтримка – це «допомога соціального педагога кризовим категоріям населення» (Сергєєва, 2015).

Під час проведення дослідження також було з'ясовано, що поняття «психолого-педагогічна підтримка» переважно пов'язана із сім'ями, які виховують дітей з особливими потребами. При цьому зазначена підтримка сім'ї, яка має дитину з виявленими порушеннями розвитку (ризиком порушення) полягає в підборі адекватних способів взаємодії з дитиною, її виховання і навчання, корекція відхилень у розвитку.

У науковій літературі також широко застосовується поняття «психолого-педагогічний супровід» як засіб організації педагогічного процесу в межах модернізації освіти. Зокрема, у наукових публікаціях Н. Степанової психолого-педагогічний супровід трактується як система професійної діяльності педагога, спрямованої на створення соціальних і психологічних умов, орієнтованих не тільки на зону актуального, а й на зону найближчого розвитку дитини, що допомагає успішності навчання та психологічного його розвитку в ситуаціях взаємодії з педагогами (Степанова, 2017). Взаємодіючи із сім'єю, педагог транслює її членам певний мінімум педагогічних знань та формує в батьках упевненість у своїх можливостях як учасників процесу супроводу. При цьому спеціаліст, допомагаючи осмислити необхідність зазначеної роботи, під час надання сім'ї зазначеної підтримки враховує висновки фахівців про те, що спільна коригувально-розвивальна діяльність, заснована на творчому й емоційному ставленні до дитини, дозволяє навіть при тривалому стресі нівелювати руйнівний внутрішній психологічний стан членів сім'ї, актуалізувати їхні життєві ресурси (Бородуліна, 2018). Очевидно, що механізм надання психолого-педагогічної підтримки сім'ї тісно пов'язаний з різними аспектами та завданнями забезпечення фасилітативної педагогічної підтримки дітей і батьків.

На основі аналізу наукової літератури з проблеми дослідження ми дійшли висновку, що фасилітативна педагогічна підтримка як унікальний феномен та педагогічна категорія на сьогодні ще недостатньо досліджена науковцями. Крім того, у сучасній вітчизняній педагогічній думці не існує загальноприйнятого визначення цієї категорії. Однак, спираючись на праці дослідників досліджуваної проблеми, можна говорити, що вітчизняними науковцям (Г. Артюшин, М. Кабачинський) фасилітативна педагогічна підтримка розглядається як різновид професійної діяльності вчителя, яка передбачає застосування ним особливого стилю спілкування, прояву гуманістичної суб'єктивної позиції в освітньому процесі, надання адресної допомоги учням та їх батькам, забезпечення залучення їх до процесів цілескладання, самопізнання, контролю й

рефлексії власної діяльності, а це, у свою чергу, сприяє формуванню кожним суб'єктом взаємодії власних гуманістичних сенсів та цінностей, розвитку в нього потреби в саморозвитку. Варто також зазначити, що фасилітативна педагогічна підтримка реалізується завдяки технологіям, що підвищують інтерес учнів до процесу навчання, спонукають їх до здійснення самоосвіти й самовиховання, активізації власного саморозвитку, а також сприяють створенню сприятливого психологічного клімату в процесі навчання, простору свободи для прийняття рішень і розвитку особистого потенціалу кожного учасника освітнього процесу. При цьому фасилітативні можливості педагога нової формації базуються на випереджувальній, проблемній, діяльнісній, діалоговій, особистісно-смісловій основі (Артюшин, 2017).

Як свідчить проведене дослідження, у Новій українській школі організація освітнього процесу має базуватися на засадах співробітництва, взаємоповаги та взаєморозуміння суб'єктів освітнього процесу. В її концепції зроблено акцент на різносторонніх формах спілкування, які передбачають спілкування з батьками, урахуваючи при цьому їхні індивідуальні особливості, сімейні умови тощо. Слід зазначити, що спілкування з батьками має бути систематичним, зміст якого повинен складатися з навчальної програми, результатів дітей, очікувань батьків. Саме знання важливих аспектів фасилітативної педагогічної підтримки сім'ї, її інструментів дозволяють педагогу вибудовувати довірчі відносини, продуктивно спілкуватися, розуміти і приймати кожну людину, спілкуватися на основі врахування індивідуальних особливостей партнерів, що допоможуть йому «бути почутим» і «чути самому», успішно реалізовувати цілі Нової української школи.

Отже, під час проведення наукових розвідок визначено, що в процесі професійної підготовки майбутніх учителів чільне місце має займати формування в них готовності до надання дієвої фасилітативної педагогічної підтримки сімей. Під цим поняттям в публікації розуміється компонент професійної діяльності педагога освітнього закладу, який полягає в цілеспрямованій, організованій, систематичній взаємодії з учасниками освітнього процесу за мету якої ставиться реалізація прав дитини на повноцінний розвиток і освіту та створення стимулюючих умов для розкриття соціальної активності і власного виховного потенціалу кожної сім'ї. Основними принципами організації фасилітативно педагогічної підтримки сім'ї є суб'єкт-суб'єктні відносини, взаємоповага, адресність, співпраця, толерантність.

Оскільки зміни, які відбуваються в освітньому просторі країни, є результатом адаптації вітчизняної освіти до європейських стандартів, перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в дослідженні стану теоретичної та практичної розробленості проблеми підготовки майбутніх учителів до надання фасилітативної педагогічної підтримки сімей в інших країнах, зокрема в Норвегії.

Список використаної літератури

- 1. Концепція** Нової української школи: Рішення колегії МОН України від 27.10.2016 №10. **2. Бібік Н. М.** Нова українська школа: порадник для вчителя. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с. **3. Роджерс К. Р.** Взгляд на психотерапию. Становление человека. М.: Прогресс Универс, 1994. 479 с. **4. Овчарова Р. В.** Психолого-педагогическая фасилитация профессиональной деятельности учителя. *Издательство Курганского государственного университета.* Курган, 2016. 209 с. **5. Трухан Г. В.** Педагогічна фасилітація як наукова категорія. *Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць.* 2018. №6 (92). С. 115–131. **6. Фісун О. В.** Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: збірник наукових праць ХНУ ім. Г. С. Сковороди.* Харків, 2010. Вип. 34. С. 133–139. **7. Скибицкий Э. Г.** Применение педагогической фасилитации при подготовке магистров в образовательной организации. *Сибирская финансовая школа.* Новосибирск, 2017. №5. С. 90–94. **8. Лактіонова Г. М.** Професійна підготовка майбутнього педагога до виховної діяльності: методичний посібник. Київ, 2016. 212 с. Режим доступу: <http://ipood.com.ua/e-library/kulturologichniy-pidhid-u-pidgotovci-maybutnogo-pedagoga-do-vihovno-diyalnosti/profesiyna-pidgotovka-maybutnogo-pedagoga-do-vihovno-diyalnosti/> **9. Анненкова Н. В.** Педагогическая поддержка родителей как стратегия социальной политики. *Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена.* 2009. № 12 (91). С. 64–70. **10. Сергеева Н. В.** Соціально-педагогічна підтримка ціннісно орієнтованої активності молодших підлітків у педагогічній теорії. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді.* 2015. Вип. 19 (2). С. 224–235. **11. Степанова Н. А.,** Лещенко С. Г., Хаидов С. К. Психолого-педагогическое сопровождение семьи ребенка с ограниченными возможностями здоровья: организация, содержание, технологии. *Современные проблемы науки и образования.* 2017. № 5. **12. Бородулина М. А.** Психолого-педагогическая поддержка матерей, имеющих детей с ОВЗ. *Молодой ученый.* URL: <https://moluch.ru/archive/230/53496/>

References

- 1. Kontsepsiia** Novoi ukrainskoi shkoly: Rishennia kolehii MON Ukrainy vid 27.10.2016 №10 [The concept of the New Ukrainian School: Decision of the Board of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 27.10.2016 №10] [in Ukrainian]. **2. Bibik, N. M.** (2017). Nova ukrainska shkola [New Ukrainian school]. K.: TOV «Vydavnychiy dim «Pleiady» [in Ukrainian]. **3. Rodzhers, K. R.** (1994). Vzhlyad na psykhoterapyuu. Stanovlenye cheloveka [A look at psychotherapy. The man's formation]. M.: Prohress Unyvers [in Russian]. **4. Ovcharova, R. V.** (2016). Psykholoho-pedahohycheskaya fasylytatsyya professyonal'noy deyatel'nosty

uchytelya [Psychological and pedagogical facilitation of a teacher's professional activity]. Kurhan: Yzdatel'stvo Kurhanskoho hosudarstvennogo unyversyteta [in Russian]. **5. Trukhan, H. V.** (2018). Pedahohichna fasylytatsiia yak naukova katehoriia [Pedagogical faculty of science of science category]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu: zbirnyk naukovykh prats – Humanization of the education and training process*, 6 (92), 115-131 [in Ukrainian]. **6. Fisun, O. V.** (2010). Pedahohichna fasylytatsiia yak bahatoznachnyy fenomen [The pedagogical faculty is a significant phenomenon]. *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty: zbirnyk naukovykh prats KhNU im. H. S. Skovorody*, 34, 133-139 [in Ukrainian]. **7. Skybytskyy, A. N.** (2017). Prymenenye pedahohycheskoy fasylytatsyy pry podhotovke mahystrov v obrazovatel'noy orhanyzatsyy [The use of pedagogical facilitation in the preparation of masters in an educational organization]. *Sybyrskaya fynansovaya shkola*, 5, 90-94 [in Russian]. **8. Laktionova, H. M.** (2016). Profesiina pidhotovka maibutnoho pedahoha do vykhovnoi diialnosti [Professional preparation of the future teacher for educational activity]. Kyiv. Retrieved from [http://ipood.tsom.ua/e-library/kulturologichniy-pidhid-u-pidgotovtsi-maybutnogo-pedagoga-dovihovno-diyalnosti/](http://ipood.tsom.ua/e-library/kulturologichniy-pidhid-u-pidgotovtsi-maybutnogo-pedagoga-dovihovno-diyalnosti/profesiyna-pidgotovka-maybutnogo-pedagoga-dovihovno-diyalnosti/) [in Ukrainian]. **9. Annenkova, N. V.** (2009). Pedahohycheskaya podderzhka rodyteley kak stratchyya sotsyal'noy polytyky [Pedagogical support of parents as a strategy of social policy]. *Yzvestyya Rossyyskoho hosudarstvennogo pedahohycheskoho unyversyteta ymeny A. Y. Hertseny*, 12 (91), 64-70 [in Russian]. **10. Serhieieva, N. V.** (2015). Sotsialno-pedahohichna pidtrymka tsinnisno orientovanoi aktyvnosti molodshykh pidlitkiv u pedahohichnii teorii [Social and pedagogical education of the young people of the pedagogical theory]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi*, 19 (2), 224–235 [in Ukrainian]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2015_19%282%29_23 **11. Stepanova, N. A., Leshchenko, S. H. & Khaydov, S. K.** (2017). Psykholoho-pedahohycheskoe soprovozhdenye sem'y rebenka s ohranychennymy vozmozhnostyamy zdorov'ya: orhanyzatsyya, soderzhanye, tekhnolohyy [Psychological and pedagogical support of a child's family with disabilities: organization, content, technology]. *Sovremennyye problemy nauky y obrazovanya*, 5 [in Russian]. **12. Borodulyna, M. A.** Psykholoho-pedahohycheskaya podderzhka materey, ymeyushchykh detey s OVZ [Psychological and pedagogical support of mothers with children with disabilities]. *Molodoy uchenyi*. Retrieved from <https://moluch.ru/archive/230/53496/> [in Russian].

Трухан А. В. Аналіз стану розробленості проблеми підготовки майбутніх учителів до надання фасилітативної педагогічної підтримки сімей в Україні

Статтю присвячено питанням підготовки майбутніх вчителів до надання фасилітативної педагогічної підтримки сім'ям. Проведено аналіз

умов формування та розвитку педагога нової формації, педагога – фасилітатора. Розкрито ключові поняття дослідження: фасилітатор, фасилітація, педагог – фасилітатор, підтримка, педагогічна підтримка. Акцентовано увагу на принципових психологічних якостях педагога-фасилітатора, які сприяють підвищенню мотивації учнів і допомагають створювати умови для розкриття потенціалу всіх учасників освітнього процесу. Розроблено авторське визначення поняття «фасилітаційна педагогічна підтримка», проведено порівняльний аналіз різних видів педагогічної підтримки, практичної розробленості проблеми підготовки майбутніх вчителів до надання фасилітаційної педагогічної підтримки сімей в Україні. Доведено, що розуміння принципових аспектів фасилітаційної педагогічної підтримки сім'ї, її інструментів дозволить педагогу вибудовувати довірчі відносини, продуктивно спілкуватися, враховуючи індивідуальні особливості всіх учасниками освітнього процесу, більш успішно реалізовувати цілі Нової української школи.

Ключові слова: фасилітатор, педагогічна фасилітація, фасилітаційна педагогічна підтримка сімей, концепція Нової української школи, робота педагога з батьками.

Трухан А. В. Анализ состояния разработанности проблемы подготовки будущих учителей к оказанию фасилитативной педагогической поддержки семей в Украине

Статья посвящена вопросам подготовки будущих учителей к оказанию фасилитативной педагогической поддержки семьям. Проведен анализ условий формирования и развития педагога новой формации, педагога – фасилитатора. Раскрыты ключевые понятия исследования: фасилитатор, фасилитация, педагог – фасилитатор, поддержка, педагогическая поддержка. Акцентируется внимание на важных психологических качествах педагога-фасилитатора, которые способствуют повышению мотивации учащихся и помогают создавать условия для раскрытия потенциала всех участников образовательного процесса. Разработано авторское определение понятия «фасилитативная педагогическая поддержка», проведён сравнительный анализ различных видов педагогической поддержки, практической разработанности проблемы подготовки будущих учителей к оказанию фасилитативной педагогической поддержки семей в Украине. Приводится доказательство того, что понимание важных аспектов фасилитативной педагогической поддержки семьи, её инструментов позволит педагогу выстраивать доверительные отношения, продуктивно общаться, учитывая индивидуальные особенности всех участниками образовательного процесса, более успешно реализовывать цели Новой украинской школы.

Ключевые слова: фасилитатор, педагогическая фасилитация, фасилитативная педагогическая поддержка семей, концепция Новой украинской школы, работа педагога с родителями.

Trukhan A. Analysis of the State of Elaboration of Thepreparing Future Teachers' Problem for the Provision of Facilitated Pedagogicalsupport for Families in Ukraine

The article is devoted to the issues of the preparing future teachers for providing facilitative pedagogical support to families. The analysis of the conditions of the formation and the development of a teacher of a new formation, a teacher – as a facilitator has been done. Key research concepts are revealed: facilitator, facilitation, teacher – facilitator, support, pedagogical support. The attention is focused on the important psychological qualities of the facilitator teacher that contribute to increasing student motivation and help to create the conditions for discovering the potential of all participants in the educational process. The author's definition of "facilitative pedagogical support" has been developed; a comparative analysis of various types of pedagogical support, the practical elaboration of the problem of preparing future teachers for the provision of facilitated pedagogical support for families in Ukraine has been carried out. It is taught that understanding the important aspects of the facilitative pedagogical support of the family and its tools will allow the teacher to build trusting relationships, communicate productively, taking into account the individual characteristics of all participants in the educational process, to realize more successfully the goals of the New Ukrainian School.

Key words: facilitator, pedagogical facilitation, facilitated pedagogical support for families, the concept of the New Ukrainian School, the work of the teacher with parents.

Стаття надійшла до редакції 05.01.2020 р.

Прийнято до друку 01.03.2020 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Ткачова Н. О.